

Nordisk Forbund for Spesialpedagogikk



Referat fra møte i Nordisk Forbund for Spesialpedagogikk

Tid: Fredag 4. – lørdag 5. desember 2009

Sted: Stockholm, Sverige

Til stede: Hege Valås, Utdanningsforbundet, president
Agneta Bolinder, Utdanningsforbundet
Jørgen Hansen, Danmarks Specialpædagogiske forening (DSF)
Leif Sort, Danmarks Lærerforening (DLF)
Gudrun Vala Elisdóttir, Isländska Förbundet for Specialpedagoger (FIS)
Ingibjörg Elin Jónasdóttir, Isländska Förbundet for Specialpedagoger (FIS)
Jakup Eydun Gullbein, Färoyrnas Laerarafelag
Mats Norrstad, Lärarförbundet Sverige
Ursula Øhrman, Finlands Specialpedagogiske Förbund
Anders Nordin, Svenska Förbundet for Specialpedagogik

12/09 Godkjenning av innkalling og sakliste

Praktisk møteplan ble gjennomgått.

Tilråding:
Innkalling og sakliste ble godkjent.

13/09 Godkjenning av referat fra forrige møte

Styret gjennomgikk referat fra styremøte 5.-6. juni 2009.
Agneta Bolinder informerte om kontaktpersoner i de ulike lands ministerier og delte ut liste med navn.

Tilråding:
Referat fra styremøte 5.-6. juni 2009 ble godkjent.

14/09 Aktuelle saker

Det ble vist til innsendte bidrag. Disse blir vedlagt referatet.

Aktuelt fra Island, Gudrun Vala Elisdóttir orienterte
Situasjonen på Island er vanskelig, og mye dreier seg om andre ting enn undervisning. Alle priser har gått opp, men ikke lærernes lønn. En gjennomsnittslønn ligger nå på 25 000 dk kr/måned. Det er krav til masterutdanning både for

allmenlærere og førskolelærere. Det er en tendens til at kommuner ansetter unge lærere som er billigere. Ekstraarbeid blir ikke lønnet.

I den vanskelige økonomiske situasjonen, er det grunn til å være urolig for spesialundervisningens vilkår.

En kort diskusjon om lærerlønn fulgte.

Aktuelt fra Færøyene, Jakup Gullbein orienterte

På Færøyene arbeider man nå med en kommunereform, og det er snakk om å legge ned mange små skoler som ikke er effektive. Det er nødvendig med folkeavstemming i kommunen for å få lagt ned skoler. Man arbeider også med desentralisering av styring av skolene, men staten skal allikevel stille minimumskrav som kommunene skal iverksette. Ny pedagogisk –psykologisk sjef fra 1. januar 2010, som har arbeidet som yrkespsykolog i Danmark. Det er en rimelig god økonomisk situasjon på Færøyene, også lønnsnivået for lærere.

Aktuelt fra Finland, Ursula Ôhrman orienterte

I Finland ligger det an til et nytt lovforslag, der det skal bli et tydeligere skille på støtten til elevene. Det legges opp til tre ulike nivåer på spesialundervisning for å få mer inkludering og ikke bare spesialskoler, og med mer samarbeid mellom helse, sosial og skole. Men det viser seg at det vil koste, kostnadsoverslag på 240 mill. Euro har gjort at arbeidet med ny lovgiving har stoppet opp. Øremerking av ressurser skulle bli borte og inngå i den store kommuneoverføringen. Nå er det usikkert hva det blir til.

I 2009-2011 innføres nye kvalitetskriterier på ti områder, bl.a. 20-25 elever i klassen, 250 elever i 7.-9. trinn per studieveileder m.m. Det ser ut som det er innsparing i stor utstrekning. Flere lærere, ikke bare spesialpedagogene, skal ha ansvar for elever med spesialundervisning. Det skal bli økt fokus på tilpasset opplæring og mindre spesialundervisning.

Man permitterer fortsatt lærere i den finske skolen for kortere tid. I Åbo har man permittert lærerne under deres fortbildningsdager. Arbeidet mot mobbing og utvikling av elevvård har vært viktig. www.kivaskola.fi.

Aktuelt fra Sverige, Mats Norrstad orienterte

Norrstad viste til et dokument fra Skolverket (oktober 2009); *Hva påvirker resultat av spesialundervisningen i svensk skole*. Der kommer det fram at det er vanskelig å vise generelle effekter av støtten, og man kan se et negativt samsvar mellom studieresultat og spesialundervisning. Samtidig legges det også fra myndighetene vekt på forandring fra elever i behov (omgivelsene) til elever med behov (mer individualisert), altså en dreining mot at det er eleven som har problemene, ikke omgivelsen.

I Sverige går utviklingen i retning av økte direktiver og inspeksjoner, styring gjennom kontroll, samtidig med at man legger vekt på kompetanse-, støtte- og vurdering.

Regjeringen arbeider raskt med ny skolelovgiving med ambisjoner om å få alle "skolformer" i samme lov. Det er et ønske om flerpolitisk enighet om skoleloven, som er tenkt å tre i kraft sommeren 2011.

Valgfrihet til å velge skole, skal også gjelde elever med funksjonsnedsettelse
Åtgärdsprogram/ individuell opplæringsplan skal kunne overklages.

Fagorganisasjonene ønsker mer statlig styring, spesielt av ressurser. Særskolen skal være veldig restriktiv med inntak. Ønske fra fagforeningene om mer ressursstyring. Mer ressurser til dem som trenger mye. Nå likestilles "elevhodene".

Det stilles større krav til dokumentasjon fra lærerne, uten at det gis kompensasjon. Skolene skal ikke gi kvalitetsrapporter lenger, det er tatt bort av tidsmessige årsaker. Arbeidstid er et hett tema. Barnehagen skal bli egen "skolform".

Aktuelt fra Danmark, Leif Sort orienterte

I Danmark gjennomføres nasjonale tester for første gang nå, med en nettutgave. Det er graderte prøver. Spørsmålene er bygget opp etter økende vanskegrad.

I Danmark er undervisning i et

- krysspress mellom en skole for alle og en medisineringskole med biokjemiske forklaringer til elevenes vansker
- krysspress med mangfold som grunnlag på den ene siden, og en streven mot standarder med nasjonale prøver, PISA m.m. på den andre. Ensretting motarbeider mangfoldighet.

Danmarks lærerforening ser for seg en tredelt undervisning med ulike grader av tilpasninger etter behov; Normalundervisning i klasserommet, undervisning med inkluderende støtteundervisning og egentlig spesialundervisning hvor eleven ikke går i klassen, men i egen gruppe, og noen ganger i klassen med mye støtte. Modellen forutsetter en økonomi som sikrer elevenes rettigheter.

Undervisningsdifferensiering har forskjellig valør i de nordiske land. I Danmark er differensiering i klasserommet en kollektiv form. Spesialundervisning er individuell.

Spesialskolene er overført til kommunene, og det blir dyrt å sende elever til spesialskolene i andre kommuner enn den egne. Så prøver man å opprette opplegg i egne kommuner som ikke blir gode nok.

Danske lærere etterspør kompetanseutvikling på området spesialundervisning. NLS sektor grunnskole skal i 2010 bl.a. ha spesialpedagogikk som tema.

Det ble vist til to interessante artikler i:

- Tidsskrift for Specialpædagogik nr. 5 2009 av Susan Taktler.
- Spesialpedagogisk tidsskrift nr. 4 2009.

Aktuelt fra Norge, Hege Valås orienterte

Et nasjonalt tilsyn om spesialundervisning i Norge har avdekket følgende:

- Ulovligheter rundt organiseringen.
- Spesialundervisning gis av ufaglærte assistenter.
- Store kommunale forskjeller.
- Minoritetsspråklige elever - størst frafall fra videregående opplæring.
- Spesialundervisningen øker.

Hun orienterte også om en offentlig utredning NOU 18/2009 Rett til læring, som er ute til høring akkurat nå. I utredningen foreslås:

- Alle skal få inkluderende opplæring i vanlig klasse.
- Retten til spesialundervisning i opplæringsloven § 5-1 erstattes av en rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Denne retten skal utløses når eleven ikke har tilfredsstillende læringsutbytte.
- De 13 spesialpedagogiske kompetansesentraene som i dag finnes, reorganiseres i fire regionale sentre med spisskompetanse.
- De statlige sentrene for sammensatte lærevesker nedbygges. Frigjorte midler brukes til å styrke PP-tjenesten.
- Læringsboka som innføres skal følge barnet/ elevens utvikling fra barnehagen gjennom grunnskolen og videregående opplæring.
- Kommunene får plikt til å sikre språkkartlegging av barn ved 3, 4 og 5-års alder. For tospråklige skal begge språk kartlegges.

Disse forslagene diskuteres nå, og det er stort fokus på spesialundervisningens plass og innhold i disse dager.

Utfordringene på feltet blir i utredningen beskrevet som

- Tendensen til ensretting av opplæringen
- Ulike oppfatninger av regelverket
- Mangel på samordning og samarbeid
- Forhold ved den spesialpedagogiske innsatsen
- Kompetanse
- Undervisningskvalitet.

Tilråding:

Orienteringene tas til orientering.

15/09 NFSPs hjemmeside

Nettsidene har nå fått en oppdatert nettadresse igjen www.nfsp.info.

Den må oppdateres med følgende:

- Adressene oppdateres og legges inn på hjemmesiden
- Aktuelt fra landene legges som vedlegg til referatet
- Legg inn handlingsplan
- Legg inn pressemeldinger

Styret problematiserte hvordan vi skal arbeide med hjemmesiden. Vi drøftet opprettelsen av en hjemmeside som kan driftes av ulike land. Vi har hatt problemer med å overføre hjemmesiden nå. Må vi etablere en ny hjemmeside hver gang vi bytter presidentskap?

NFSP har som mål å opprette en egen hjemmeside som ikke er knyttet til det enkelte lands organisasjonsider. Neste vertsland arbeider videre ut fra den målsettingen. Inntil videre bruker vi den løsning vi har. Island arbeider videre med å utrede teknikken og kostnader knyttet til opprettelsen av en ny uavhengig hjemmeside.

Styret i NFSP understreket at det er vertslandet som er ansvarlig for hjemmesiden.

Tilråding:

NFSP har som mål å opprette en egen hjemmeside som ikke er knyttet til det enkelte lands organisasjonsider. Neste vertsland arbeider videre ut fra den målsettingen. Inntil videre bruker vi den løsning vi har. Island arbeider videre med å utrede teknikken og kostnader knyttet til opprettelsen av en ny uavhengig hjemmeside.

Nåværende hjemmeside oppdateres på følgende områder:

Adressene oppdateres og legges inn på hjemmesiden.

Aktuelt fra landene legges som vedlegg til referatet.

Handlingsplan legges inn.

Pressemeldinger legges inn.

16/09 Nordisk spesialpedagogisk konferanse i Norge 12.-13. april 2010

Hege Valås gjennomgikk programmet.

Programmet oppdateres på hjemmesiden (statsråd Kristin Halvorsen, Norge og 1. nestleder i Utdanningsforbundet Haldis Holst).

Ad kaféøktene/ nasjonale samlinger ble det foreslått at man kunne ansvarliggjøre de ulike lands ministerier. De offisielle representantene fra de ulike land bør motiveres til å delta. Økten kan starte med en felles introduksjon før separate samlinger. 5 min. per land i plenum i et panel. Tema å kommentere bør være spesialpedagogikkens plass/rolle i utdanningssystemet. Diskusjon i ulike landssamlinger etterpå.

Agneta Bolinder skriver brev med invitasjon om deltakelse til kontaktpersonene. De bør utfordres på overskriften, inviteres til samarbeid om panel og nordiske kafémøter, og at det vil bli tatt kontakt fra NFSPs representanter i de ulike land. Finn Christensen i ministeriet i Danmark slutter til jul og blir avløst av en ny person. Lenke til programmet legges inn i henvendelsen.

Agneta bestiller rom på Anker Hotell **etter tilbakemelding fra den enkelte i styret**. Frist fredag 11. desember. Vi legger opp til felles middag kvelden før, søndag 11. april, kl. 1900. Styremedlemmene melder seg på konferansen selv fortest mulig. Behov for å få avklart tolking og kostnader.

Markedsføring

Programmet oppdateres og legges inn på nytt.
Programmet ble delt ut.

Finland:

a – lenker – info på nett.

Sverige:

Bladet Spesialpedagogikk, info på nettsiden, lokale avdelinger opp mot grensen, forbundsnytt, Svenska spesialpedagogiske forbundet og på SPMSs hemsida

Danmark:

Undervisningsministeriet, kommunenes landsforbund med lenke, Danmarks lærerforening med annonse i fagbladet i januar og februar, og ved ulike arrangement.

Norge:

Info i organisasjonsledd, i egne blader og Forbundsnytt.

Island:

I egen organisasjon.

Færøyene:

I egen organisasjon, gjennom formann.

President Hege Valås oppfordret hele styret til å jobbe målrettet, og vi holder hverandre informert om utviklingen.

Tilråding:

Konferanseprogrammet oppdateres.

Brev med invitasjon om deltakelse til kontaktpersonene i ministeriene sendes ut fra Norge. Kontaktpersonene bør utfordres på konferanseoverskriften og inviteres til samarbeid om panel og nordiske kafémøter. Det blir tatt kontakt fra NFSPs representanter i de ulike land.

Hotellbehov meldes Agneta Bolinder, frist fredag 11. desember. Vi legger opp til styremøte og felles middag kvelden før. Styremedlemmene melder seg på konferansen fortest mulig.

17/09 Studiebesøk

Styret besøkte Spesialpedagogiske skolemyndigheten (SPSM), hvor også styremøtet ble holdt.

Avdelingssjef Åsa Karle – Spesialpedagogiske Myndigheten (SPMS) i Stockholm orienterte.

Specialpedagogiske skolmyndigheten ble grunnlagt 1. juli 2008 og er statens samlede støtte for spesialpedagogiske spørsmål. Det er 1200 medarbeidere på SPSM, ressursentre har 80 ansatte og 250 veiledere. SPMS er en veiledende og støttende myndighet. Skoleinspeksjonen vil etter hvert få mer betydning for å se at rettigheter ivaertas for elever med spesialpedagogiske behov.

Det er 1,5 mill. barn i Svenske skoler og 400 000 i førskolen. Tilsammen 2,5 mill. hvis videregående og voksenopplæringen inkluderes.

SPSM skal bidra til at alle barn og voksne skal gis muligheter å nå målene for sine studier og sin utdanning.

Ansvarsområder:

- Spesialpedagogisk støtte
- Læremidler
- Drift av spesialskoler – fem regionale skoler for døve og hørselsskadede – tre nasjonale skoler for elever med synsskader – med utviklingshemming kombinert med døvblindhet eller døvhet/hørselsskade – med alvorlige tale og språkforstyrrelser
- Råd og støtte, kompetanseutvikling og virksomhetsutvikling, nettverk
- Fordele statsbidrag til bestemte grupper.

Døve og hørselsskadede

75 barn i de nasjonale skolene og i de 4 ressursentre som arbeider med barn, som er knyttet til de kommunale sentra. Det er i dag 25 elever ved Ekeskolen i Ørebro. Den ble gjenåpnet i 2008.

SPSM fordeler statsbidrag til utdanningsinstitusjoner og til voksenopplæringen.

Ved siste budsjett ble det delt ut 400 svenske millioner kroner.

40 millioner til utviklingsprosjekt bl.a. på området digitale hjelpemidler,

18 millioner til læremidler – utvikling og produksjon.

SPMS mål å øke kompetensen ute i kommunene. Man samarbeider med:

- Kommuner
- Fylkeskommuner
- Andre myndigheter – friskoler
- Andre myndigheter (skolverket og skolinspeksjonen)
- Interesseorg.
- Høgskoler og universitet
- Andre land

Rådgiver Lena Hägg – om ressursentrene

Ressursentrene jobber med barn med nevrologiske vansker. Norra teamet i Stockholm har 11 rådgivere med ulik spisskompetanse. Østre regionen har 25 % av Sveriges befolkningen på 5 % areal. Der er det totalt 33 rådgivere.

Lena Hägg viste til Vallentuna kommune som et eksempel: 27 000 innbyggere, én kommune, det er litt dårlig kommunikasjonsmessig inn til Stockholm, derfor går

barn og unge på skole der. Man har laget et ”åtgärdsprogram” – plan for elevens lærende og har et godt utviklet samarbeid mellom ulike kommunale instanser. I Vallentuna brukes mange ishockeyspillere som elevassistenter. Tilgang på spesialpedagoger. Det er vanlig på nesten alle skoler i Sverige.

Rådgiver Anna Lena Steenson - om nasjonale ressurser

- Nasjonale ressurser
- Skoler
- Ressurssenter (RC)

4 ressurscenter har ansatte med spisskompetanse

- RC Tal og språk (elever med store språkvansker, skole i Sigtuna)
- RC Døv, hørselshemmede (fra 0-21 år) kombinert med store vansker (skole i Gnesta) 60 barn
- RC Døvblinde (skole i Gnesta) 70 barn
- RC Syn (en skole i Stockholm og en i Ørebro).

Ansatte knyttet til RC reiser over hele landet. Det er spesialpedagoger, psykologer og sosionomer, flest spesialpedagoger. Man kjøper medisinske tjenester.

Oppgaver til RC – spesialpedagogiske utredninger, bestillingene kan komme fra skolen, foreldrene eller habiliteringstjenesten. Gjerne kontakt direkte fra foreldre, men skolene/ miljøene rundt barnet får oppgaven og arbeidet med barnet/eleven. Man verner om den nasjonale kompetansen fordi kommunene ikke kan bygge nødvendig lokal kompetanse. Skole og nasjonale ressurscenter er samlokalisert. Ressurssentrenes pedagoger samarbeider med hverandre, og også med nordiske miljøer.

Utredninger, veiledning, kursvirksomhet. Det er et prinsipp å ikke flytte barna.

Cochlea-barn trenger tegnspråk. Cochlea er bare et hørselsapparat. Anna Lena Steenson viste til FN-konvensjonen om barns rett til språk. Det er et voksende antall hørselshemmede, bl.a. på grunn av flere for tidlig fødte. Foreldre velger barns hjemmeskole. Barna starter hjemme, men velger en internatskole når de blir tenåringer.

I diskusjonen etterpå kom følgende fram:

Lærerforbundet er lokalisert i 291 kommunale og noen fylkeskommunale kommuner, samt i en del habiliteringsvirksomheter. SPMS har en egen klubb som dekker hele landet, 600 medlemmer gir rett til en tillitsvalgt og rett til å delta ved kongressen. I Danmark oppleves nasjonaliseringen som en trussel. Kommunene bærer utgiftene, derfor vil man helst beholde barna istedenfor å sende den bort, kompetansen blir ikke det avgjørende, men økonomien.

Styret ga uttrykk for at informasjonen om hvordan man arbeider med spesialpedagogiske spørsmål gjennom Spesialpedagogiske Skolmyndigheten, var svært interessant. Det kan synes som utviklingen i de nordiske land på området spesialundervisning har likhetstrekk, men man er i ulike faser. Derfor er det nyttig å kunne dele erfaringer og få kunnskap med seg ”hjem”.

Tilråding:

Styret ga uttrykk for at informasjonen om hvordan man arbeider med spesialpedagogiske spørsmål gjennom Spesialpedagogiske Skolmyndigheten, var svært interessant. Det kan synes som utviklingen i de nordiske land på området spesialundervisning har likhetstrekk, men man er i ulike faser. Derfor er det nyttig å kunne dele erfaringer og få kunnskap med seg "hjem". Styret ønsker fortsatt å legge vekt på studiebesøk og informasjon i det landet der styremøtet avholdes.

18/09 Neste periode – vertsland og presidentskap

Neste konferanse vil være om tre eller fire år. Island og Finland er aktuelle vertsland. Færøyene kan også være en mulighet. Etter en kort diskusjon kom man fram til at Finland tar over presidentskapet, og også arrangerer neste konferanse, deretter Island.

På neste møte må styret diskutere hvordan arbeidet videre i NFSP skal organiseres. Skal vi gå tilbake til weekendmøter eller skal arbeidet bli en mer integrert del av arbeidet i den enkelte forening? Hvordan kan vi profesjonalisere organisasjonen NFSP? Tidligere har konferansene hatt et mere uformelt innhold, hvor vertslandet har vært hovedbidragsyter. Men etter at ministeriene har blitt delaktige, har det blitt et annet preg over konferansene. Konferansene har blitt større og mer ressurskrevende, men også mer sårbare, fordi man må få mange deltakere for å dekke kostnadene ved arrangementet.

Tilråding:

Det ble besluttet at Finland tar over presidentskap etter konferansen i Oslo, og vil arrangere neste konferanse i Finland.

19/09 Neste møte

Tilråding:

Neste møte avholdes dagen før konferansen, 11. april kl 1700 i Oslo med etterfølgende middag kl 1900.

20/09 Eventuelt

Det var ikke saker til eventuelt.

Hege Valås
president